

ادامه از صفحه اول

کار تابستانه با کار کودک فرق دارد

به یاد دارم که چندین بار در مذمت کار کودک و راه‌های برچیده شدن آن در جامعه یادداشت و گزارش نوشته‌ام و گفته‌ام که از منظر سند جهانی کنوانسیون حقوق کودک، هر فرد زیر ۱۸ سال، کودک است و هر نوع کار مداوم و پایدار کودکان که آنان را از رفتن به مدرسه و تجربه دوران کودکی محروم سازد و سلامت روحی و جسمی آنان را به خطر اندازد، از منظر حقوق کودکان، فعالیتی استثمارگری تلقی می‌شود و نزد بسیاری کشورها، ممنوع است.

با این تعریف «کار تابستانه» با «کار کودک» فرق دارد. کار تابستانه در ایام تعطیلات مدارس و به صورت پاره وقت و برای مهارت اندوزی و حرفه آموزی است و به فرایند اجتماعی شدن کودک کمک می‌کند. این کار لزوماً در خارج از خانه نیست و می‌تواند یک کار ساده در منزل باشد که برای آن مزدی هم در نظر گرفته شود.

در همین راستا بسیاری از کارگاه‌ها و مراکز عموماً خصوصی هستند که به همان رسم استادشگردهای قدیم ولی امروزی شده و مناسب با استانداردهای فنی حرفه‌ای، کودکان و نوجوانان را برای مهارت آموزی یا کارورزی در مدت محدود می‌پذیرند ولی نسل والدین امروزی همچنان بین کار کودک با کار تابستانه و نیاز کودک و نوجوان به چنین تجربه سودمندی را فرق نمی‌گذارند و جز به فعالیت‌های آموزش فرزندان در تمامی روزها و ماه‌های سال رضایت نمی‌دهند.

این نتیجه را مشاهدات میدانی در یک فراخوان کوچک دانش آموزانی در تهران و چند شهرستان مستدل کرد وقتی در پرسشنامه‌ای از آنان خواستیم برایمان بنویسند آیا حرفه آموختن و کارکردن در این سن را دوست دارند و نظر والدین آن‌ها چیست؟ پنجاه دختر و پسر هفت تا دوازده ساله پاسخ دادند که کارکردن را دوست دارند ولی والدینشان می‌گویند الان برای آنان زود است چون محیط جامعه بی خطر نیست و نمی‌توانند بیرون از خانه کار کنند و داخل خانه هم که نمی‌شود و فعلاً باید فقط درس بخوانند تا بزرگ شوند.

جالب آن که همین کودکان و نوجوانان پیشنهادها متنوعی از کار در منزل و فروش محصولات در اینترنت و جمع خانوادگی داشتند ولی پاسخ خانواده‌ها به این خلاقیت و تمنا یا کلاس‌های تابستانه بود یا وعده بعد از کنکور! در واقع همان «تو نمی‌توانی» را به فرزندان‌شان می‌گفتند ولی به زبان دیگر!

برای پاسخ دادن به این تیپ والدین که عموماً نیز برای تعطیلات تابستان و کلاس رفتن‌های مختلف کودکان و نوجوانانشان سردرگم هستند و در قالب والدین حمایتگر می‌خواهند همه کارها را خودشان از طرف فرزندان‌شان انجام دهند خواندن گفتگوهای کارشناسی زیر را توصیه می‌کنیم.

من می‌توانم

گروه دارکوبیا - گروه طراحی تخصصی اسباب بازی کودکان - چندین سال است که کارگاه‌های نجاری برای کودکان سه تا ۱۲ سال برگزار می‌کند و به صورت جداگانه کودکان را برای کار تابستانه در کارگاه نجاری می‌پذیرد. فرزانه قاسمی یکی از موسسان گروه دارکوبیا است که دانش آموخته مقطع کارشناسی طراحی صنعتی دانشکده هنرهای زیبای تهران و فارغ التحصیل کارشناسی ارشد رشته معماری منظر از دانشگاه UBC کاناداست.

وی در گفتگویی درباره این ایده و نیاز کودکان و نوجوانان به تجربه کار تابستانه می‌گوید: از گروه خودمان شروع می‌کنم که کودکان بزرگ شده‌ای هستیم که توانستیم بعد از فارغ التحصیلی برای خودمان کار ایجاد کنیم و منتظر استخدام یا فارغ التحصیل بیکار نباشیم. زیرا می‌دانم تصور

یک آینده موفق و آماده شدن برای رسیدن به چنین مرحله‌ای، آن قدر برای والدین مقبول است که اگر بدانند کار تابستانه یا کار در منزل چه تأثیری در رسیدن به این توانایی دارد، جدی‌تر به این موضوع فکر می‌کنند.

وی ادامه می‌دهد: کودکی و جوانی من با وجود تمول مالی خانواده، همواره با جمله «تو می‌توانی» همراه بوده است و حمایت والدینم از ایده‌های من بوده است نه وجود فیزیکی من و این پرسش‌ها «که چی می‌خوری؟ چی دوست داری؟ ما انجام می‌دهیم تو تک‌انخور!»

نشاط این نوع بازی کردن که کودک در آن خالق بازی خیلی بیشتر از بازی کردن با اسباب بازی‌ای است که کسی از قبل تصمیم گرفته است می‌زند و کودک اجرا کننده صرف آن بازی فرمایشی و بدون تنوع است.

وی همچنین از تجربه ۱۵ ساله برگزاری کارگاه‌های ساخت این اسباب‌بازی‌ها و دوره‌های مهارت آموزی و کارورزی برای کودکان در راستای تقویت خلاقیت و تفکر فرزندان خانواده‌ها یاد می‌کند و می‌گوید: بچه‌ها در کارگاه‌های ما شرکت می‌کنند تا

کار تابستانه

ضمن آشنایی با وسایل نجاری و ساخت اسباب‌بازی، به نوعی بازی کنند.

آنان فکر می‌کنند که چه چیزی را دوست دارند و چه چیزهایی در اختیار دارند. از همان وسایل موجود، استفاده می‌کنند و نیازشان را برطرف و مساله را حل می‌کنند. مثلاً در یکی از کارگاه‌های ما، یکی از کودکان گفت تبلت می‌خواهد اما پدرش نمی‌تواند برایش بخرد. بعد شروع کرد به ساخت یک تبلت چوبی و روی صفحه آن هم چند نقاشی کشید و ساعت‌ها با آن سرگرم شد.

حال از شما می‌پرسم آیا در انتظار خرید تبلت ماندن و کلی غصه در دل پنهان کردن که تبلت ندارم بهتر است یا این که بچه بتواند به اطرافش نگاه کند و ببیند چه دارد و با آن چه می‌تواند بکند؟

این روحیه در بزرگسالی هم به کار می‌آید؛ در ارتباطش با دیگران، در حل مسائل مختلف و کنترل موقعیت‌های پیش‌بینی نشده و عمل‌گرایی و ابتکار به جای انفعال و انتظار.

کار تابستانه به شرط‌ها و شرط‌ها

مهندس قاسمی می‌گوید: بی‌تردید همه ما از این که بچه‌ها کار کردن را در هر جایی و هر شغلی به ویژه از سنین دبستان شرکت کنند، دوری می‌کنیم تا سلامت روح و جسمشان به خطر نیفتد. ولی با کمی جستجو می‌توانیم محیط‌های امن و کارفرماهای کاملاً قابل اعتماد پیدا کنیم تا به کودکانمان فرصت حرفه

خلاقیت و اعتماد به نفس فرزانه قاسمی با بازی، کار در منزل و به تدریج کارهای کوچک دانشجویی و چندین کارگاه مختلف بعد از فارغ التحصیلی همواره تقویت و اثبات شده است و از این رو، این تجربه را برای سایر کودکان و

«کار تابستانه» با «کار کودک» فرق دارد. کار تابستانه در ایام تعطیلات مدارس و به صورت پاره وقت و برای فرایند اجتماعی شدن کودک کمک می‌کند. این کار لزوماً در خارج از خانه نیست و می‌تواند یک کار ساده در منزل باشد که برای آن مزدی هم در نظر گرفته شود

نوجوانان ایران مفید و ضروری می‌داند. در نتیجه با دوستانی که هم‌راهِ بودند دور هم جمع شده‌اند تا از راه طراحی بازی‌های ساختنی، روحیه شادی و نشاط، حل مساله و خلاقیت را به کودکان، خانواده‌ها و جامعه تزریق کنند.

خانم مهندس قاسمی ادامه می‌دهد: ما بازی‌هایی طراحی می‌کنیم که ساختنی هستند. یعنی هر بچه می‌تواند با ابزار چوبی ساده‌ای که در اختیارش می‌گذاریم، اسباب بازی‌ای که دوست دارد را بسازد و برای استفاده از آن، بازی طراحی کند.

مهارت‌های دانش‌آموزان و کارهای دانش‌آموزی هیچ امتیازی در موفقیت دانش‌آموزان برای ادامه تحصیل در رشته دانشگاهی یا شغل آینده‌شان محسوب نمی‌شود و شرایط انجام آن از دوران پیش از کارورزی دانشجویی فراهم نیست

آموزی بدهیم به ویژه که این روحیه باید از کودکی به بچه آموزش داده شود.

البته شرایط جامعه ما چنان است که معمولاً در سن دبیرستان این فرصت برای فرزندان فراهم می‌شود که این دوره نیز معمولاً با استرس کنکور همراه است و کمتر خانواده‌ای مایل است که وقتی نرُم جامعه می‌گوید هر نوجوانی باید برای کنکور آماده شود، بگذارند برود حرفه آموزی هم بکند.

پس این روند باید از ابتدا تصحیح شود چون بسیاری مایلند کار دانش‌آموزی کنند اما شرایط آنان را به مسیر دیگری هدایت می‌کنند.

دیگر این که مهارت‌های دانش‌آموزان و کارهای دانش‌آموزی هیچ امتیازی در موفقیت دانش‌آموزان برای ادامه تحصیل در رشته دانشگاهی یا شغل آینده‌شان محسوب نمی‌شود و شرایط انجام آن از دوران پیش از کارورزی دانشجویی فراهم نیست. هر چند راه‌های تهیه گواهی‌های صوری برای طی دوره کارورزی دانشجویی نیز از قبل آماده است.

بالاخره ایس‌ن که خانواده‌ها باید از این روحیه پر قور بزرگ کردن و حمایتگری افراطی دست بردارند و بدانند آینده هر بچه‌ای در دستان خود اوست اگر اعتماد به نفس و خلاقیت و مهارت حل مساله را کسب کرده باشد.

کار دانش‌آموزی و کار تابستانه، فرصت کسب این مهارت‌ها و تجربه ایده‌هایی است که برای آینده در سر دارند.

کار در منزل

کودکان و نوجوانان می‌توانند هنرهای دستی و مشاغل خانگی کوچکی را انتخاب کنند و محصولاتی را بیافرینند و حتی تلاش کنند مشتریانی پیدا کنند تا آن‌ها را بفروشند.

در مراحل اولیه کمیت از کیفیت مهم‌تر است و فقط این مهم است که فرزندان تا می‌توانند رویاپردازی کنند.

کودکان و نوجوانان از این راه، توانایی برقراری ارتباط با دیگران، تقویت ارتباطات کلامی و غیر کلامی را نیز کسب می‌کنند.

سوسن محمدی - روانپزشک در گفتگو با خبرگزاری‌ها در این باره می‌گوید: با شناخت علاقه‌مندی کودک و نوجوان به مشاغل یا هنرهای دستی یک شغل خانگی را با همراهی دیگر اعضای خانواده ایجاد کرده و زمینه نیوخ برای بازاریابی و رسیدن به مشاغل خصوصی را در او ایجاد کنید.

به عنوان مثال می‌توانید هنر بافتنی برای دختران و تعمیر وسایل کوچک برقی را برای پسران به عنوان یک شغل کوچک خانگی پیشنهاد داده و نیوخ آنان را به سمت کارهای خلاقانه هدایت کنید.

هرگز از جملات ناامید کننده مانند «تو نمی‌توانی»، «هیچ مشتری برای ایده‌های تو وجود ندارد»، «وقت خود را بی‌جهت هدر نده» به کار نبرید. زیرا این قبیل کارها فقط تجربه‌ای در راستای یادگیری اصول راه‌اندازی یک کسب و کار کوچک با توجه به علاقه‌مندی و نیوخ کودک است.

خوب است با توجه به سخنان این کارشناسان بپذیریم که آینده جامعه در دستان افرادی است که ارزیابی دقیقی از اهدافشان دارند و راهکارهای مناسبی برای کسب مهارت‌های مدیریت، سرمایه و پول در ذهن دارند و این ممکن نیست مگر با تقویت این روحیه از کودکی.

و جبهه تیموری